



## Stražnik Jeran.

Spisal R. Š.

**T**emnosiva, tuintam nekoliko zrjavela žica je zaškripala in zaječala na železnem vretenu, katero je zavrtel železniški stražnik Jeran, da zatvori bližnje prehode črez tir. Žica se je pomaknila nekoliko dalje, zopet zaškripala ter se zazibala, zabrnclala; drobno nanizane rosne kapljice so odletele na vse strani: na desno, na levo, navzgor, odkoder so zopet padale na žico, ki je še vedno trepetala.

Jeran je spustil rjavo, od vednega prijemanja že umazano, mastno in obrabljeno leseno držalo pri vretenu ter se oprl na kljukasto palico, na kateri je bila pritrjena že precej raztrgana rdeča zastavica. Z levico si je popravil zamazano čepico.

Na strehi stražnice, ki je bila krita s sivimi, tuintam že od dežja razpadlimi skrilmimi, je tolkel tako enakomerno, počasno železen, okoren kembelj ob velik, ne prav melodično se glaseč električni zvonec ter naznanjal prihod tovrnega vlaka.

Včasih je okoli voglov zatulila burja ter se spajala s tem zvo-njenjem v disakorde: kakor plat zvona se je glasilo ob ječanju in jokanju sirot, katerim nad glavami gori in razpada pohištvo v pepel.

Jeran je že nestrpno čakal vlaka, kajti to tuljenje burje ga je vznemirjalo; misel za mislijo, slika za sliko so se mu kakor metež podile pred njegovimi duševnimi očmi . . .

Zagledal se je v železnični tir ter se zamislil . . .

Dozdevalo se mu je, da je rja na železnem tiru — strjena kri, da je od dima in saj rjavkasto-rdeči pesek in kamenje — okrvavljeno.

Stresel se je pri tem pogledu.

Gledal je in gledal, in v svoji domišljiji je bil prepričan, da je to kri, prava — človeška kri — — kri one žrtve, one nesrečne žrtve, katero je našel pred dobrim tednom na tiru — — mrtvo, razmesarjeno.

Zopet se je stresel, zaječal je tiho, in kolena so se mu zašibila, obraz mu je postal tako bolesten, nekako divji, oči je imel odprte ter gledal nekako nervozno, kakor bi hotel zdaj pa zdaj zblazneti.

Gledal je zopet pred seboj oni grozni prizor, kateri ga zdaj preganja kakor divja, krvoločna zver, katera ga hoče uničiti.

Kako brezskrbno je šel ono jutro — temno je še bilo — na svoje postajališče! Malomarno je stopal čez tir — toda v istem hipu je zadel ob neko telo — sam ni vedel, kaj je. Posvetil je s svetilnico. —

Toda — groza!

Človek, mrtev — — —

Telo je bilo vse raztrgano. In ta grozni obraz!

Oči je imel odprte, izbuljene. Gledal je boleстно, kakor bi mu hotel prodreti do dna srca . . .

Zdaj je skočil stražnik za korak nazaj, videl je onega mrtveca pred svojimi očmi in zaječal je, nervozno se je stresel, in zobje so mu zašklepotali od groze.

In od mrliča je takrat tekkel proti stražnici, poklical pri oknu ženo, šel zopet k mrliču — ga gledal, premišljeval, kako se je moglo to zgoditi — in potem ne ve več, kaj je bilo.

Drugega dne je prišla komisija in med njimi tudi oni — prokleti revizor!

Ah, ta revizor!

Kako ga mučijo ti poseti revizorjevi, kako se boji tega revizorja! Najrajši bi bežal pred njim, se vdrl v zemljo, da bi ga le ne videl — če mu je le mogoče, mu uide izpred oči in ga pusti samega v stražnici, da piše, kakor mu žena pripoveduje, ki navadno ob onem času pripravlja večerjo.

Od onega dne, ko je prišel revizor, ne more biti več miren. Boji se, ker je prepričan, da, popolnoma prepričan, da ga sumijo, da je on kriv one nesreče.

Kamor gre, povsod ga preganja oni mrtvec, povsod ga preganjajo oni revizorjevi pogledi, kakor bi mu hoteli izkopati njegovo dušo, mu jo iztrgati ter pogledati, je li res on kriv, je li res on morilec?

Ravno zdaj je prišel revizor in morda že sedi pri oknu ter ga opazuje s svojimi črnimi, ognjenimi očmi.



Vsak dan upa, da se iznebi tega revizorja; toda jedva mine dan, da ga ni — že vidi drugi dan proti mraku ono temno postavo, ki se ziblje ob tiru proti stražnici. In tedaj bi kar zblaznel. Kakor bi videl samega vraga, tako se boji. Neka notranja moč, neki nagon ga silno vleče proč — daleč proč — —

In res, kamor le more, gre, da ga le ne vidi, da se le ogne onim ostrim pogledom. Rajši stoji na mrazu, v burji, kakor pa pri njem — v sobi. Kadar ga potrebuje, da mora stati poleg njega, tedaj mu je grozno, kri mu sili v glavo in k srcu . . . vse se mu meša, trese se in kakor napol mrtev stoji ondi pred njim. In v takih trenutkih bi se na vsak način rad iznebil tega prokletega revizorja. Najrajši bi ga prijel za grlo ter ga zadavil. Toda neka nevidna moč je hujša, da ga odvrča od takega čina — podi ga proč — daleč proč . . .

Zopet se je vzdramil, pogledal na tir, toda zopet mu je stopil pred oči oni mrtvec . . .

Začel je premišljevati, na kak način bi bil zakrivil to nesrečo. Mislil je in mislil, in dozdevalo se mu je, da oni večer ni dobro zaprl zapornice pri prehodu — in tedaj je le res on morilec, tedaj je le on kriv, da je vlak raztrgal nesrečnika.

In zopet in zopet si je stavljal vprašanja, toda vedno je dobil odgovor: morilec si — morilec!

V tem hipu je prisopihal mimo vlak, da se je mala stražnica kar tresla. Nerodno in z glasnim ropotom so odskakovala masivna železna kolesa, in slišalo se je sopihanje lokomotive . . .

Izprevodniki na majhnih, vsem vremenskim neugodam: dežju, mrazu, snegu, burji izpostavljenih sedežih so pozdravljali čuvaja, mu migali z rokami ali mu tudi pokimavali z glavo; toda on je le tiho odzdravljajal ter gledal v vrteča se kolesa. Ni si upal pogledati v obraz izprevodnikom, ker je mislil, da tudi oni že sumijo, da je on — morilec.

In zopet je videl na zarjavelih kolesih kri.

Čuvaj se je nekoliko vzdramil — toda le za hip. Napol blazen je tekkel okoli stražnice, potem na vrt, zopet z vrta, toda nikjer ni našel miru, vse se mu je tako strašno dozdevalo, vsak šum ga je delal nervoznega, na vsakem rjavkastem kamenčku je videl kri — in slednjič je šel v stražnico.

Vse je postalo mirno in tiho pred stražnico.

Solnce je ravnokar zahajalo za bližnjimi gorami. In lahna, mehka, belkasta tančica je legala na zemljo, jo zavijala polagoma. Preko

neba se je pa jela počasi razprostirati senca, katera je sčasoma legla tudi na zemljo . . . Zrak se je tresel ter se dvigal napojen od zemlje, se spajal z onó belo tančico ter s sivkasto-črnimi sencami. Zmračilo se je.

Stražnica s svojimi okajenimi stenami je stala mirna, kakor bi se i ona hotela odpočiti od dnevnega tresenja, ki pa tudi po noči ne miruje . . . Solnčnice so s povešinimi glavami dremale ob stražnici.

\* \* \*

Majhna svetiljka je razsvetljevala stražnikovo sobo.

Poleg ognjišča je stala stražnikova žena ter gledala nekako zamišljeno v majhen, višnjev, že ožgan lonec, v katerem se je nekaj penilo, šumelo in vrelo . . .

Ni bila napačna ta stražnikova žena — da, lepa je bila. Njen ogoreli, rdečkasto nadahnjeni obraz je bil obdan s temnorjavimi lasmi, kateri so bili nekako zmedeno, v hitrici zviti v kolobar. Črne, toda motne in nekako zmedeno gledajoče oči so bile obrobljene z višnjevkastimi kolobarji, kar je dajalo celemu obrazu nekak pohoten izraz. Prsi so se hitro, nervozno vzdigovale ter padale. Lepe, debele roke je imela vprte v močni bok.

»No, Tona, kaj ti je danes povedal revizor? Ali te je morda zopet kaj izpraševal?« je vprašal stražnik, ki je zamišljen sedel poleg mize ter vpiral svoje male, zmedene oči v ženo. Obraz mu je bil bled in menda od onih groznih muk že ves razjeden.

Žena se je nekoliko vznemirila.

»E, nič, nič, saj že veš, kaj me vedno izprašuje: kje si bil oni večer, kakšen si bil, si bil morda vinjen? Se li spominjam, če si zaprl obe zapornici, in slično,« mu je odgovarjala žena prav prisiljeno.

»Radovedna sem, kdaj bo konec temu vednemu in tako sitnemu izpraševanju. Kar bojim se, da te morda česa ne sumijo,« se je hinavsko muzala žena, toda v duši se je veselila prijetnih revizorjevih pohodov ter se posmihala bedastemu možu . . .

»Prokleta, bodi tiho — še ti mi to govori, da sem jaz kriv nesreče — kar molči!« je zavpil čuvaj ter udaril s težkim črevljem ob mizo, da se je svetiljka zagugala.

»E, saj nisem tako mislila. Le potolaži se, bo že bolje; saj veš, kakšne sitnosti napravlja vedno ta gospoda: vse hoče vedeti, povsod svoj nos imeti in vse popisati. Za vse moramo biti odgovorni. Če se kak pijanec slučajno privleče na tir, ali če se vrže življenja sit človek pod kolesa, da ga raztrgajo — je že vsega čuvaj kriv.



Pri vsaki nesreči vpijejo: »Stražnik je zakrivill!« — in tedaj gorje mu!« . . .

Na steni je jela prav počasi udarjati priprosta, z najbujnejšimi barvami poslikana ura — enajst.

Zopet se je stražnika polastila ona nervozna blaznost, žile so se mu napele po suhem, upadlem, raskavem obrazu ter neprenehoma trepetale, usta je imel nekoliko odprta, in oči so zmedeno švigale iz kraja v kraj.

Včasi je zajechal, kajti zopet je videl pred svojimi duševnimi očmi onega mrtveca.

Zopet je videl onega prokletega revizorja, kateri ga gleda s svojimi ostrimi, bodečimi očmi. — —

In v tem hipu je hotel umoriti revizorja. Neka strast se ga je polaščala, katera bi ga tirala do skrajnosti, da se ni prav tedaj vzdramil.

Morilec ne bom — nikdar — si je mislil čuvaj ter z vso svojo moralno močjo podil od sebe one grozne naklepe.

Žena je preplašeno pogledala moža. Ravno ji je stopalo pred oči njeno pregrešno početje, strastni objemi, s katerimi sta se razveseljevala z revizorjem, s katerimi je goljufala njega — moža, kateri vendar vse žrtvuje zanjo. Toda kmalu se je iznebila teh misli, in smešno se ji je to zdelo.

Zakaj bi ona ne smela uživati teh sladkosti, ko ji je na strani njenega moža — saj ji tudi revizor tako pravi — vendar tako pusto, dolgočasno?

Zakaj bi se branila prijaznega revizorja, saj bo s tem pomagala sebi in možu; kajti revizor ji obeta, da bo priporočal moža, da postane izprevodnik — in tedaj bodeta tako brezskrbno živela v mestu.

Kaj vendar hoče njegov divji pogled?

Morda je spoznal, da ga ona goljufava, vara . . .

Obleдела je — vztrepetala — roke so ji omahnile. Mraz jo je izpreletaval. Mislila je, da jo zdaj pa zdaj prime, ji zasadi nož v prsi, da se maščuje nad njo — na tak način . . .

Toda potolažila se je, ko je videla, da je čuvaj prav mirno vstal ter šel ven, da vžge signalne svetiljke.

Sama sebi se je smejala.

Kako more neki njen mož izvedeti za njena početja, ko je vendar tako — bedast . . .!

V sobo stražnice so legle neprodorne sence ter jo zavile v temno noč.

Zunaj je tulila burja, da se je tresla cela stražnica, se vpirala v okna, da so ropotala. In speče solnčnice, katere so stale prav ob oknih, so tolkle z vso silo ob šipe, kakor bi prosile zatišja in rešitve.

In to ropotanje, ta vrišč, to tuljenje in piskanje je grozno vznemirjalo čuvaja. Dozdevalo se mu je, da trka revizor na vrata, kadar se je burja z vso močjo vprla vanje. Zopet se mu je zdelo, da vzdihuje pod oknom oni mrtvec — vzdihuje — ječi — da tolče ob okno, da hoče na vsak način v sobo, da se maščuje nad njim, kateri je vzrok njegove smrti.

In potegnil si je odejo črez ušesa ter se obrnil na drugo stran.

In gledal je v sanjah nekak kaos raznih prikazni: mrtvec se je mešal z revizorjem . . . mrtvi, stekleni pogledi z ostrimi, bodečimi . . . ječanje s hinavskim govorjenjem.

Žena pa je sladko snivala o sladkih objemih in poljubih revizorjevih.

\* \* \*

Solnce je kakor zlata obla vstajalo izza gora ter trosilo zlati prah žarkov po zemlji. Mokra streha in okna stražnice so se svetlikala v jutranjih žarkih.

Stražnik je ravnokar stopil iz stražnice s svetiljko v roki ter šel po polzkem tiru proti tunelu, kateri je bil jedva par minut oddaljen od stražnice. Svetiljki, katera je vedno gorela v tunelu, je gotovo že olje zgorelo, in tedaj je šel, da jo nadomesti z drugo. Prav varno je stopal, da mu ne izpoddrsne.

Prišel je do svetiljke, jo snel s krivega žreblja ter jo nadomestil z novo. Obrnil se je ter hotel iti zopet proti stražnici. Toda tam v nasprotni strani je vprav zdaj zagledal osebo, katera se je počasi pomikala po tiru proti stražnici.

Kdo bi to bil?

Revizor? se je izpraševal čuvaj. Niti misliti si ni upal, da bi bil res to revizor.

Toda čim bolj je gledal, tem bolj je bil prepričan, da je to revizor in nihče drugi. Kaj hoče tako zgodaj? Morda mu hoče povedati, da je preiskava dognala, da je res on kriv one nesreče? In tedaj je uničen.

Pa, vsaj vendar ne morejo dokazati, da je res on kriv. Toda ono jutro, ko je prišla komisija, so bile zapornice odprte. Ni li s

tem vse dokazano? Tema se mu je delala pred očmi, ugasla svetiljka mu je padla iz rok, da se je na tleh razbila. Kakor okamenel je stal s povešenimi rokami ter mrtvo gledal v daljavo, od koder se je vedno bolj približeval dozdevni revizor.

Več se ni zavedal samega sebe. V glavi ga je nekaj tiščalo, da, tako tiščalo; misliti ni mogel prav normalno, venomer je le gledal v daljavo.

Ne, ne, ne bo ga uničil ta vražji revizor!

In jel je teči proti stražnici, da izpolni svojo temno željo, katere se sam ni popolnoma zavedal. Nekaj mora storiti, nekaj strašnega. Toda vedel ni, kaj naj stori.

V temnem tunelu ni videl tira, zadel je obenj ter telebnil na tla. Dozdevni revizor se mu je pred očmi nekako zmedel, zmešal se s stražnico, vse je postalo temno — omedlel je ter ležal na tiru.

Nočna sova je frfotala iz tunela v bližnji gozd . . .

Iz daljave se je čulo težko ropotanje in vršanje brzovlaka. V temnem tunelu se je zableščalo, dim je napolnil zaduhlo odprtino, zemlja se je tresla pod težkimi kolesi, in votlo je zadonelo kakor mrtvaški glas . . .

In vlak je prišel iz tunela ter drdral dalje po dolini . . .

## Moja pesem.

**D**a moja pesem je posvetna,  
očitaš, bratec, mi? Seveda,  
ni prižnica, kjer bi se božja  
oznanjala raz njo beseda!

Izpovednica je, kjer duša  
se izpoveda čutov svojih.  
Pa vsi zato še slabi niso,  
če slabi zde se v mislih tvojih.

In če jih nočeš odpustiti,  
k ljubezni svoji brez odveze  
uživat pojdem novih čutov  
brez tvoje in brez božje jeze.

Sigma.

